

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

**Meditationum evangelicarum pars secunda, hoc est:
Solida, ad discendam & exercendam, ex evangeliis tam
dominicalibus quam festivalibus Christi & sui-ipsius
notitiam, informatio**

Creide, Hartmann

Francofurti ad Moenum, 1682

Exegesis

[urn:nbn:de:bsz:31-126164](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-126164)

modò pro demortuâ conjuge suâ Sarâ, sed hæreditariè in possessionem sepulchri, pro se & posteris suis, qui omnes ibidem sepulti sunt, idèd Jacobus morti vicinus, præcepit filiis suis: Ecce congregor ad populum meum: sepeliteme cum Patribus meis in speluncâ duplici, quæ est in agro Ephron Hethæi, contra Mambre, in terrâ Canaan, quam emit Abraham cum agro, ab Ephron Hethæo, in possessionem sepulchri. Ibi sepelierunt eum & Saram uxorem ejus: ibi sepultus est Isaac cum Rebecâ, conjuge suâ: ibi & Lea condita jacet, Gen. 49. vers. 20. seqq.

Dicamus ab Abrahamo, ut & nos mortalitatis nostræ memores, in tempore de Dormitorio circumspiciamus, in quo aliquando condi velimus.

Et enim Domini est terra, & plenitudo ejus orbis terrarum, Psal. 24. v. 1. attamen plerumq; post mortem in eo loco, ubi nostri conditi sunt, sepeliri commodum videtur, sicut & Tobias senior filio suo mandavit, ut uxorem suam juxta se sepeliret, Tob. 4. v. 5.

Imprimis non incommodas meditationes hoc in nobis excitat, quod spelunca hæc, quam Abraham in possessionem sepulchri emit, spelunca dupliciter vocatur.

Sine dubio sic appellatur, quia duo habuit ostia: alterum per quod ingredi, alterum per quod egredi potuerunt. Sic cœmeteria nostra & tumulos, in quibus condimur, intueri debemus. Per unam enim speluncam sive ostium intramus, per alteram verò exhibimus, quando dicitur: Revertimini filii hominum, Psal. 90. v. 3. Quamvis enim omnibus nobis ob peccata moriendum sit: tamen non in sepulchris manebimus, sed prodibimus vicissim ex eisdem, non in ejusmo-

di infirmitate & fragilitate, quâ terræ mandati sumus: verum in angelicâ claritate & gloriâ. Seminatur enim in corruptione, & resurget in incorruptione, 1. Cor. 15. 42.

Hujus rei multa specimina & exempla habemus, tam in V. quàm in N. T. in iis, qui non modo à morte abrepti, sed & à Prophetis, Christo & Apostolis resuscitati sunt, in quorum numerum & juvenis Nainiticus meritò referendus est, de quo audimus in prælecto Evangelio, quod jam feretro impositus, in magnâ populi frequentiâ civitate elatus fuerit. Christo verò commodum accedente, duellum quasi ortum est inter vitam & mortem. Attamen vita palmam obtinuit. Mors enim cedere, & defunctum adolescentem è vinculis suis, quibus ipsum constrinxerat, dimittere cogebatur, sicut pluribus ex Evangelio constat.

Nos absque ulteriori præambulo ipsam Evangelii tractationem aggrediemur, ex eodem meditaturi:

- I. Ἀρθρωπολογίαν sive notitiam nostri.
- II. Χριστολογίαν, sive notitiam Christi.

J. J.

Exegesis.

Pli veteres, in quibus est sapientia & prudentia, Hiob. 12. 22. profundas meditationes, ut aliis in rebus, sic & quod mortalitatem nostram concernit, nobis reliquerunt, ut inde occasionem caperemus, identidem cum Regio Psalte suspirandi: Notum fac mihi, Domine, finem meum, & mensuram dierum meorum, quis sit: ut sciam, quod desiturus sim, Ps. 39. v. 5.

Imprimis memoratu dignum est, quod Gr. Nyssensis scribit, super Græcis appellationibus, primi & secundi librorum Mosis.

Xx

Quia

Quia enim primus inscribitur, *genesis* & agit de principio & introitu hujus mundi, quomodo Deus omnia ex non apparentibus fecerit, Hebr. 11, 3. in sapientia, Pf. 104. v. 24. Secundus verò *Exodus*, qui exitum Israelitarum ex Aegypto memorat: applicat id illa ad hominem, qui nullam civitatem permanentem in hoc mundo habet, Hebr. 13. v. 14. sed quando vix mundum ingressus est, ad exitum se continuò parare & ita omnibus momentis mortem expectare debet. Aequo enim pede domicilia omnium pulsât, tam divitum quàm pauperum, tam senum quàm juvenum, ubi enim in sepulchrum ventum est, nihil refert, multosne, an paucos annos aliquis vixerit, Sir. 41, 7.

Exemplum habemus in *juvene Nainitico*, qui in ipso ætatis flore, à morte abreptus fuit, ubi mater ejus sibi spem fecerat, fore sibi sustentaculo & fulcro, in senectute suâ, nec minus solatium viduatâs.

Ad *notitiam nostris*, si pervenire velimus, spectemus

1. *Adolescens defunctum*, qui postquam ex *ephebis* excessit, in ipso adolescentiæ virore, acerbissimo matris cum dolore, portis civitatis elatus est. Ubi de *mortalitate nostrâ* commonemur, omnibus enim dictum est: *Terra es, & in terram reverteris*, Gen. 3. v. 19. Hic nemo exemptus est, omnes quicumque terræ munere vescimur, sive Reges sive inopes sinus coloni, hinc exire cogimur, statutum est hominibus semel mori, Hebr. 9. v. 27.

Philosophi & Sophistæ
Theologi & Juristæ,
Medici & divites,
Ægroti & pauperes,
Domini & Subditi,
Infimi & Supremi,

Senes & Patres,
Infantes & Matres,
Excluso prorsus nemine
Coguntur illuc ire.

Hic insipientes se juvenes & virgines, an etiam cogitent, se hodie adhuc, vel hoc ipsò momento à morte invadi & abripi posse?

Id paucis familiare est. Juvenes enim Baccho & Venerilantes pro symbolo habent: Sit fortitudo nostra lex injustitia, Sap. 2, 11. Virgines verò elevatae sunt, & ambulat extento collo, fucatis faciebus, cunt & plaudunt, & ambulant, & pedes suos ornant, Eccl. 3. v. 16. Sic parùm de mortalitate illi suâ cogitant.

Hæc *culpabilis est securitas*, quam omnes veri Christiani meritò fugere debent. Mors utique certa est, sed hora mortis incerta. A manè enim usque ad vesperam immutabitur tempus, Sir. 18, 26.

Multi siquidem ex improvise morte abrepti sunt, ut exempla probant. Multa cadunt inter calicem supremaq; labra, imò infantes in utero materno non immunes sunt ab eadem. In sepulchro enim jaçant infantes, qui concepti non viderunt lucem, Job. 3. v. 16.

Quis igitur es, quod in juventute tuâ ad eò confidis, quasi cum morte foedus, & cum inferno pactum inieris, & facis, quæ animo tuo libet? Memento, memento inquam, Adolescentis Nainitici, & alia mens tibi erit.

1. *Respectu annorum*, erat enim *virion*, flos ipse ætatis, qui matri baculus senectutis, & solatium vitæ fuit: Sed ex improvise à morte demetitur, nec ullum in adolescentia patrociniū invenit. Hoc exemplū humilitatem & pietatem in te excitare debet. Propterea cogites, quod sicut ejus *judicium*

dicium fuerit, sic & tuum futurum sit, Sir. 38. v. 23.

2. *Respectu morum.* Sine dubio enim filius frugi fuit, & bonæ spei, quia non modò mater ejus adeò largiter lacrymas profudit, sed & tota civitas funus prosequitur: quin & Christus misericordiâ motus est, ut illum à mortuis resuscitaverit: nihilominus morti obnoxius fuit, & quidem ratione peccati, quod in renatis quoq; non planè exstinguitur, sed potius tegitur & remittitur, Psal. 32. v. 11. ut in iis nulla condemnatio sit, Rom. 8. v. 1.

Quid vobis igitur fiet, vos præfacti adolescentæ? qui nullo modo huic juveni comparandi estis? an censetis mortem vobis parsuram esse? Quia in delictis hujus mundi vivitis, jam tùm mortui estis viventes, 1. Tim. 5. v. 6. 1. Petr. 2. v. 11. Et quamvis persvadeatis vobis, viam vestram complanatam esse lapidibus, tamen in fine erit profunditas inferni, Sir. 21. v. 11.

3. *Respectu locorum.* Habitavit enim in oppido Nain, duodecim milliariibus, ab Hierosolymis, loco peramœno, ubi aër salubris & terra frugifera fuit, unde etiam præcul dubio Nain, i.e. amœni sc. agri appellatum fuit: Præterea adhuc cum matre cohabitavit, quæ omni curatione ei præstò fuit. Attamen mortuus est, eumq; neq; amœnitas loci, neq; amor matris, protegere potuit, Mors enim ubiq; penetrat, ut nullus murus adeò crassus, nulla turris adeò alta, & nulla arx tam firma sit, quâ reprimi possit: quinimò & ex improvise per fenestras ascendit, Jer. 9. v. 21. & æquo pede pulsat pauperum tabernacula Regumq; turres.

Omnem itaque animi torporem excutere debemus, recordantes verborum Senecæ: *Incertum est, quo te mors expectat loco,*

itaq; tu illam omni in loco expecta. Si ethnicus hoc consideravit, multo magis nostrum erit, qui Christiani sumus, ut singulis momentis ad mortem nos præparemus, sic nobis perinde erit, ubicunque locorum fuerimus, mori, siquidem & mors ipsa diligentibus in bonum cooperabitur, Rom. 8. v. 28.

II. *Exequialem processum.* Cum enim appropinquaret portæ civitatis, ecce, defunctus efferebatur, filius unicus matris suæ, & hæc vidua erat; & turba civitatis multa cum illâ.

Hæc laudabilis consuetudo semper viguit in populo Dei, quod defunctos honestè terræ mandantur, & eorum exequias prosecuti fuerint, idèd Siracides ait: Fili, in mortem produc lacrymas, c. 38. v. 16. *Hoc viventium pariter, & mortuorum solatio inservit. Viventium quidem; Ut dolorem citius deponant, quando suos vident honestâ sepulturâ per multorum comitatum honorari, ut bonum nomen illi relinquant, quod magis permanet, quàm mille thesauri preciosi & magni, Sir. 41, 15. Mortuorum verò, ut eò animosius diem suum obeant, quia sciunt, se non insepultos abjectum iri, velut Rex Jojakim, Jer. 22, 19. sed honestam sepulturam potituros esse, ponè parentes, conjuges, liberos, & alios amicos, qui ante ipsos mortem oppetierunt, sicuti de Barfilai decrepito legimus, quod nihil magis desideraverit, quàm ut moreretur in civitate suâ, & sepeliretur juxta sepulchrum patris sui, & matris suæ, 2. Sam. 19. v. 37.*

Hic te ipsum velim examini subjicias, mi Christiano! Utrum & ipse cum aliis Christianis libens in funus prodieris, & exequias eorum comitatu tuo cohonestaveris?

Hoc ultimum pietatis officium est, quod alter alteri exhibere potest, habetq; hinc hæc

in signem utilitatem, ut simul mortalitatis suæ commoneatur. Hinc Salomo: Melius est ire ad domum luctus, quàm ad domum convivii, Eccl. 7. v. 3.

Hic verò locum habet illud Poëtæ:

Cum moritur dives, concurrunt undique cives,

Cum moritur pauper, veniunt vix unus & alter.

Nonnulli verò, licet hanc gratiam defuncto præstent, tamen ex condolentiâ id non faciunt, sed tantùm quia ita moris est: paucissimi verò cogitant, quod & ipsi hâc viâ suo tempore deducendi sint. Alii luctui funebri interesse nolunt, dicentes, ut Xerxes ad Artabanum: *Omittamus ista, neque tristitiam rerum mentionem faciamus, cum latiora præ manibus habeamus.*

Veri Christiani libenter cum aliis Christianis in funus prodeunt. Est enim

1. *Processus necessarius.* Deus enim iussit, quod flere debeamus cum flentibus, Rom. 12, 15. & charitatem, quæ nunquam excidit, 1. Cor. 13, 8. mortuo nō prohibere, Sir. 7, 37.

2. *Processus commodus.* Multi libentius fectantur vinum, & student calicibus epotandis, Prov. 23. v. 30. sed melius est in domum luctus ire, ubi Memento mori discere possumus, qui enim memoratur novissima, in æternum non peccabit, Sir. 7. v. ult.

3. *Processus laudandus.* Hic enim nobis exempla sanctorum prælucent. Josephus exequiis paternis cum fratribus & totâ domo suâ interfuit, Gen. 50, 7. seqq.

David cum Abnero in funus prodiit, 2. Sam. 3, 31. Confer Matth. 9, 23. Joh. 11, 33, 38.

Hæc & alia hujusmodi exempla, & nos quoq; imitari debemus. Hic enim quasi speculum habemus, in quo cernere possumus, quàm præclarum sit, si in vita laudabi-

liter & præclare te geras. Qui hoc enim facit, amorem sibi plurimorum conciliat, ut post mortem frequentes in funus suum veniant; hoc ipso verò pius Christianus, eò magis ad honestam & piam vitam, & ergâ Deum, & ergâ proximum inflammatur. Impii enim indigni sunt, qui honestâ sepulturâ afficiantur, iccirco pii quoq; Christiani hoc pietatis officium iisdem non præstant, sed sinunt, ut mortui sepeliant mortuos suos, Luc. 9, 60.

Icirco quilibet rationem suam instituat, ut justè, temperanter, & piè vivat in hoc seculo, Tit. 2. v. 12. Sic memoria ejus cum laudibus erit, Prov. 10, 7. quilibet libenter funus ejus adjuvabit, & dicet. Væ frater, væ foror, Jer. 22, 18. quis mihi tribuat, ut ego moriar pro te, 2. Sam. 18. v. ult. quia pater fuisti pauperum, Job. 29. v. 16. & necessitatibus Sanctorum communicasti, Rom. 12. v. 13. Hæc præclara laus est, quam quis honestè se gerendo, sibi conciliare potest. Amplissima ex ore Christi audietur, quando dicitur est die novissimo: Esurivi & dedisti mihi manducare, Matth. 25, 35. tunc laus erit unicuique à Deo, 1. Cor. 4, 5.

III. *Matris tristissima statum.* Erat enim vidua. Viduatus per se est status miserissimus, maximè verò ubi malum uxorem attingit, ut marito suo privetur, & hoc ipso in luctum & squalorem conjiciatur. Vir enim caput est mulieris, Eph. 5, 23. Quid v. corpus sine capite? Nil nisi truncus omnib; miseris expositus. Hinc Theknitis miseriam suam complexura, ait ad Davidem: Heu vidua sum! 2. Sam. 14, 5.

Interim tamen Deo gratæ & commendatæ sunt, qui grave edictum promulgavit de non offendendo eas: Viduæ & pupillo non nocebitis, Exod. 22, 22. Deut. 27, 19.

Verum

Verum hoc de vere viduis intelligendum est, quæ in Deo sperant, desolatae & irreprehensibiles sunt: cæteræ viventes mortuæ sunt, 1. Tim. 5. v. 7. Nec patrocinium Dei ipsis sperandum, Deus enim non est Deus mortuorum, sed viventium, Matth. 22. v. 32.

Hic probent se vidua, quomodo hactenus in statu suo se gesserint, & adhuc gerant, an in eo bonam conscientiam servare, deque auxilio Christi certi esse possint?

Vidua in hodierno Evangelio, sine dubio pia Matrona fuit, secus enim Christus misericordia ejus affectus non fuisset: neque tot pii homines exequias filii ejus præsentia sua decorassent. Ideoque in eam omnes Christianæ matronæ, velut in speculum intueri debent, ut ad ejusdem exemplum, viduatam ita ducant, sicut verbo Dei consentaneum, sibi ipsis vero laudabile est.

Exempla in sacris sunt *Ruth*, Ruth. 3. v. 10, 11. *Judith*, 8. v. 8. *Hanna*, Luc. 2. vers. 37. Quæ proinde viduæ adhuc hodie vestigijs harum insistent, eas non relinquet Christus orphanas, Joh. 14. v. 18. sed vult judex earum esse, Psal. 68. v. 6. & causam earundem contra omnes offendentes illas, agere, Prov. 23. v. 11.

Sed tales viduæ raræ sunt: plures reperiuntur, quæ otiosæ discunt circumire domos, non solum autem otiosæ, sed & verbosæ & curiosæ loquentes, quæ non oportet, ut à Paulo describuntur, 1. Timoth. 5. vers. 13. hæ Christo minus placeant. Ideoque sæpe mirabiliter puniuntur, ut famæ honestioris naufragium faciant, & licet ad secunda vota transeant, tamen ex justo Dei judicio hoc ideo fit, ut prior maritus vindicetur. Sic verum fit Salomonis istud: Malum est, malum

est, dicit possessor, & cum recesserit, laudatur, Prov. 20. v. 14.

Matronæ igitur honestæ caveant, ne famæ suæ labeculam adspargant, & ante omnia id operam dent, ut Christum sibi amicum retineant, is omnem mœrorem profligare poterit, quod & promisit, Psal. 55. v. 23.

De Secundo.

Accedemus nunc ad alteram partem, *ἡ ἀποστολική*, sive notitiam Christi consideraturi. Hic nobis commendatur in præsentem Evangelio:

I. Tanquam opportunus auxiliator. Hoc luculento exemplo hic probat.

Adolescens Nainiticus sine dubio dies aliquot ægrotavit, ibi Christus accedere, eumque sanitati restituere potuisset. Sed id non fecit. Cum moreretur jam, etiam ex judicio nostro commodior advenisset, dum corpus adhuc calore præditum nondum rigeret: sed non venit, donec funus porta civitatis efferretur. Interim tamen non nimis sero, sed justo tempore advenit, & auxilium exhibuit, ut populus in admirationem raptus, cum gaudio exclamaverit: Prophetamagnus surrexit in nobis, & Deus visitavit plebem suam.

Solacium hinc cape, mi Christiane! quando afflictio tua indies augetur, & nusquam auxilium apparet, ut causam habeas Jeremiæ verbis querendi: Quare factus est dolor meus perpetuus? Jer. 15. v. 18. Dominus in tempore veniens veniet & non tardabit, Hab. 2. v. 3. Quia non repellet in sempiternum Dominus, Thren. 3. vers. 31. Non vero patitur sibi præscribi tempus, sed quando omnia desperata videntur, in inundatione